

ISBN: 978-625-7854-10-8

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 322

Deneme

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Editör

Hümeyra Çalışkan

Düzeltili

Yunus Karadağ

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Eylül 2020
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212 412 17 00

Kitabın özgün adı: L'intelligence des fleurs

© Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Çiçeklerin Zekâsı

MAURICE MAETERLINCK

TÜRKÇESİ
YUSUF YENEN

KETEBE

Maurice Maeterlinck

1862'de Gent'te doğmuştur. Kariyerine avukat olarak başlamışsa da sonrasında tamamen edebiyata yönelmek üzere mesleğini terk etmiştir. Sembolizm akımının önde gelen temsilcilerinden biri olan Maeterlinck şiir, deneme ve oyun türünde yazılar kaleme almış ve 1911 yılında Nobel Edebiyat ödülüne layık görülmüştür. Eserlerindeki zengin hayal gücü ve şiirsellikle ön plana çıkan Maeterlinck, genellikle ölüm ve hayatın anlamı gibi temaları işlemiştir.

Ağırlıklı olarak sembolist öğeler içeren ilk şiir kitabı *Serrer Chaudes* ile edebiyat dünyasında yer edinen Maeterlinck, daha sonra Octave Mirbeau tarafından Shakespeare düzeyinde bir eser olarak yorumlanan ilk oyunu *Princesse Maleine* ile Fransa'da büyük bir şöhret yakalamıştır. Melodram türünde yazdığı *Péleas et Mélisande* isimli oyunu ise tiyatrodaki sembolizmin zirvesi olarak değerlendirilmiştir.

İlerleyen dönemlerde düzyazı türünde felsefe, mistisizm, gizcilik ve doğa sevgisinin iç içe geçtiği *La Vie des Abeilles*, *L'intelligence des Fleurs* gibi eserler vermiştir.

1932'de Belçika Kralı tarafından kont unvanı verilen Maeterlinck, devlet nişanıyla onurlandırılmıştır. 1949 yılında Fransa'da (Nice) ölmüştür.

Yusuf Yenen

1993 yılında Seyhan'da doğdu. İzmir Hayrettin Duran Anadolu Lisesi'ni bitirdikten sonra Galatasaray Üniversitesi ve Bordeaux Üniversitesi'nde lisans eğitimini tamamladı. İş hayatına İstanbul'da devam etmekle birlikte çeviriler yapıyor.

İÇİNDEKİLER

Çiçeklerin Zekâsı / 7
Kokular / 57
Saatlerin Ölçümü / 65
Ahlakımızın Endişesi / 71
Boksa Övgü / 93
Kral Lear Hakkında / 99
Savaşın Tanrıları / 107
Kırgınlığın Bağışlanması / 115
Kaza Psikolojisi / 121
Toplumsal Sorumluluğumuz / 129
Ölümsüzlük / 139

ÇİÇEKLERİN ZEKÂSI

1. Bölüm

Burada sadece botanikçiler tarafından bilinen bazı gerçeklerden bahsetmek istiyorum. Şimdiye kadar tek bir keşif bile yapmadığım için naçizane katkım yalnızca birkaç basit gözlemden ibaret. Bitkilerin ortaya koyduğu tüm zekâ belirtilerini gözden geçirmeye niyetimin olmadığını söylememe gerek yok sanırım. Bu zekâ belirtileri, özellikle bitkisel yaşama çabasını akla ve öngörüye yoğunlaştıran çiçekler arasında sonsuz sayıda ve süreklidir.

Her ne kadar talihsiz veya acemi çiçeklere rastlansa da hiçbiri tamamen akıl ve beceriden yoksun değildir. Hepsi amacına ulaşmak için çaba içindedir; temsil ettikleri varoluş formunu durmaksızın çoğaltarak yeryüzünü fethetmeye ve istila etmeye yönelik muhteşem bir tutku içindedirler. Bu amaca ulaşmak için, onları toprağa bağlayan yasadan dolayı, hayvanların üremesini engelleyen zorluklara kıyasla çok daha büyük zorlukların üstesinden gelmek durumundadırlar. Bu nedenle çoğu, örneğin böceklerin gözlemlenmesi, havacılık, balistik, mekanik konularında tuzaklara, düzeneklere, hesaplamalara

ve hilelere başvurmaları itibarıyla insanların icatlarına ve bilgi birikimine öncülük etmiştir.

2. Bölüm

Çiçeklerin muhteşem döllenme sistemlerinin tablosunu yeniden çizmek gereksiz olacaktır; erkek ve dişi organların oyunu, kokuların baştan çıkarıcılığı, uyumlu ve göz alıcı renklerin cazibesi, bal özünün hazırlanması, tek başına çiçeğin bir işine yaramaz. Tüm bunları sadece uzaktaki hareketsiz, görünmez sevgilinin öpücüğünü taşıyan kelebek, sinek, eşek arısı, bal arısı gibi aşk habercilerini, yabancı kurtarıcıları tutmak ve kendisine çekmek için yapar...

Uysal, sessiz, itaatkâr, dalgın görünen, kendi hâlinde ve kaderine boyun eğdiğini düşündüğümüz bitki âlemi, aslında tam tersine kadere karşı en inatçı ve ateşli başkaldırıcı simgeler. Bitkiyi besleyen temel organ olan kökleri ayrılmaz bir şekilde toprağa bağlıdır. Yaşamda bizi zorlayan muazzam yasalardan hangisinin omuzlarımıza en büyük baskıyı yaptığını keşfetmek bizim için zor olsa da bitkiler için böyle değildir; bu yasa, bitkiyi doğumundan ölümüne kadar hareketsizliğe mahkûm eden yasadır. Bu yüzden yaşam mücadelesinde bitki, çabasını ilk nereye yoğunlaştıracağını bizden daha iyi bilir. Sonrasında çiçeğinin ışığında serpilip olgunlaşmak ve organize olmak için köklerinin karanlığından yükselen saplantılı direnç, eşsiz bir gösteri sunar. Bu direnç, kendisini tek bir amaca ulaşmaya adanmıştır: Yeraltındaki kaderinden yukarıya çıkmak, kurtulmak, ağır ve kasvetli yasaya başkaldırmak, serbest kalmak, kendisini sınırlayan dar tabakayı delmek, icat ederek ya da kanatlı canlılardan yardım isteyerek olabildiğince uzaklara gitmek, kaderinin onu hapsedtiği alanın dışına çıkmak, başka bir âleme yaklaşmak, hareketli ve canlı bir dünyaya girmek... Bir bitkinin bu amaca ulaşması, yazgımızın bizi sınırlandırdığı zamanın dışında yaşamayı ya da maddenin en ağır yasalarından arınmış bir

evrene girmeyi başarmamız kadar şaşırtıcı değil mi? Çiçeğin insan için müthiş bir itaatsizlik, cesaret, kararlılık ve yaratıcılık örneği olduğunu görüyoruz. Yaşamda maruz kaldığımız acı, ölüm, yaşlılık gibi bizi ezen çeşitli zorluklara karşı bahçemizdeki herhangi bir çiçeğin gösterdiği direncin yarısını ortaya koyabilseydik eğer, yazgımız şimdikinden çok daha farklı olabilirdi.

3.Bölüm

Bitkilerdeki hareket etme ihtiyacı, alan kazanma iştahı hem meyvede hem de çiçekte kendini gösterir. Bu ihtiyaç meyve oluşumunda kendisini belli eder veya bu yalnızca sade bir öngörü, pratiği gösterir. Hayvanlar âleminin aksine, mutlak hareketsizliğin korkunç yasası nedeniyle, tohumun en mühim ve en kötü düşmanı baba geninin cinsidir. Çünkü burası ebeveynlerin bir yerden bir yere hareket edemediği, kuraklıkla ya da tohumlarının ezilmesiyle karşı karşıya kaldıkları tuhaf bir dünyadır. Ağacın veya bitkinin dibine düşen her tohum kaybolur ya da acınası bir hâlde filizlenir. Bu andan itibaren boyunduruğu kırmak ve alanı fethetmek için olağanüstü bir çaba sergilenir. Bu çabanın tezahürlerini ormanlık alanlarda görebildiğimiz olağanüstü havalanma, taşınma ve yayılma sistemleri devreye girer. Bu sistemlerin en ilginç olanlarından birkaç örnek vermek gerekirse: Akça ağacın pervanesi ya da tohumu, ıhlamur ağacının çiçek yapıları, deve dikeninin, karahindibanın, tekesakalı çiçeğinin havalanma mekanizması; sütleğen otunun düzensiz yayları, kudret narı bitkisinin olağanüstü meyvesi, peri silgisinin küçük tüylü kancaları ve bunlardan başka daha binlerce beklenmedik ve şaşırtıcı mekanizma parçaları mevcuttur. Çünkü tüm tohumlar âdeta ana kökün gölgesinden uzaklaşmak için her parçadan kendilerine özgü bir yöntem icat ederler.

Aslında, biraz olsun bitki bilimle ilgilenmemiş birisi, gözle-
rimizi şenlendiren bu yeşilliklerdeki hayal gücüne ve dehaya